

Toekomst voor enige en laatste nertsenfokkerij in Twente uitzichtloos: ‘Veertig jaar voor niets gewerkt’

VRIEZENVEEN - Uitzichtloos. Een andere omschrijving is er niet voor nertsenhouders in Nederland. Deze bedrijfstak is per 2024 verboden, geld om te stoppen komt er niet. Wim Meijer en zijn zoons Rik en Tim uit Vriezenveen over dat verbod, de zelfdodingen in de sector en de toekomst. „Ik heb veertig jaar voor niets gewerkt.”

Arjan te Bogt 16-12-18, 10:58 Laatste update: 14:00

Wim Meijer (57) leunt naar achteren in zijn stoel. We zitten in het kantoor van zijn nertsenfokkerij in het buitengebied van Vriezenveen. Na overleg met zijn zoons Rik (28) en Tim (26) is hij ingegaan op het interviewverzoek. Om te laten zien wat ze doen, hoe ze het doen en waarom ze het doen. „We hebben niets te verbergen.” Ze nemen alle tijd, er blijft geen deur gesloten, geen vraag onbeantwoord. Het is een uniek inkijkje in een nertsenfokkerij. En in Wim Meijers ziel.

De enige nertsenhouder in Twente draait er niet omheen: zijn bedrijf is een aflopende zaak. Wat Meijer sinds 1987 zorgvuldig opbouwde, en aan zijn zoons wilde nalaten, is met het verbod op de pelsdierhouderij niets meer waard. Vanaf 2024 is het fokken van nertsen verboden en er is niets wat hij daaraan nog kan doen. De wallen onder zijn ogen verraden zijn zorgen over de toekomst. Hij is niet de enige. Overal in Nederland zitten nertsenfokkers met de handen in het haar. Het gebrek aan perspectief, de stress, de onzekerheid. Voor vier van hen was het al reden zichzelf van het leven te beroven. „Pas geleden nog, een man van 47, joh.” Terwijl hij praat kijkt hij naar zijn twee zoons die naast hem aan tafel zitten. „Als ik de jongens niet had en geen kleinkind... Wie weet wat ik dan gedaan had. Echt. Wat moet je? We staan met de rug tegen de muur.” In zijn ogen staan tranen. „Het is moeilijk”, zegt hij zachtjes. „Het is verrekte moeilijk.”

Nertsenfokker Wim Meijer en zijn zoons Rik (links) en Tim (midden) uit Vriezenveen. © Cees Elzenga

Onverwachtse ondergang

De familie Meijer zag de ondergang van de sector niet aankomen. Vlak voor het besluit in 2013 werd het volledige bedrijf nog verbouwd. Wat verouderd was werd nieuw. „We waren net klaar en toen lag daar het verbod. Ongelooflijk! Daar had ik nooit op gerekend.” De voortekens werden niet herkend, maar al voor de eeuwwisseling waren er signalen. Want het luxeproduct bont, zo is de opinie, dat kan niet meer.

Minister Brinkhorst van Landbouw (D66) wil eind jaren 90 een verbod op de nertsenfokkerij, eerder is al de productie van vossen en chinchilla's aan banden gelegd. Het kabinet-Kok valt echter voordat het voorstel in stemming komt, waarna de opvolger van Brinkhorst dat voorstel verscheurt. De sector haalt opgelucht adem, maar in de jaren die volgen zwelt de kritiek op de nertsenfokkerij aan. Activisten laten het niet bij woorden. Ze breken in bij bedrijven, waar ze de dieren bevrijden en een chaos achterlaten.

Ook de politiek roert zich. Kamerleden Krista van Velzen (SP) en Harm Evert Waalkens (PvdA) komen in 2008 met een nieuw wetsvoorstel, omdat ze vinden dat het fokken van dieren voor de bontproductie niet meer van deze tijd is. Argumenten: het is onethisch, moreel verwerpelijk en onnodig, omdat er genoeg alternatieven zijn voor bont. De SP en de PvdA krijgen steun van GroenLinks, de PVV, D66, de ChristenUnie en de Partij voor de Dieren. En van 60.000 Nederlanders, die een petitie tekenen tegen het fokken van nertsen. „Dierenwelzijn bestaat niet in de nertsenhouderij”, zei destijds Esther Ouwehand van de Partij

voor de Dieren. „De dieren zitten hun hele leven in veel te kleine kooien. Niets van hun natuurlijke gedrag kunnen ze uiten: niet rennen, niet jagen en niet vluchten. Er is geen water om in te zwemmen en te vissen en in de kooien zit slechts een drinknippel om water uit te zuigen en een pvc-buisje om doorheen te lopen. (...) Er moet een einde komen aan deze kleine en onethische bedrijfstak waar niemand op zit te wachten.”

In 2009 wordt het voorstel in de Tweede Kamer aangenomen, drie jaar later volgt de Eerste Kamer. Ondanks verzet van grote partijen als de VVD en het CDA en het kleine SGP. Die vinden dat ‘zeer lichtzinnig is omgegaan met belangen van werknemers en werkgevers’, omdat nertsenfokkers niet op compensatie kunnen rekenen. Ook niet onbelangrijk in de ogen van de VVD: de productie van bont gaat gewoon door, maar dan in landen die de dierenwelzijnsomstandigheden van Nederland lang niet halen. „We zijn niet boos, we zijn rechtsstatelijk ontgoocheld. Dat is veel erger”, aldus Sybe Schaap (VVD).

© Cees Elzenga

De nek omdraaien

Terug naar Vriezenveen, waar de ontgoocheling destijds nóg groter was. Nog altijd kunnen ze er niet over uit. „Wie draait er nu een gezonde sector met 2500 banen zomaar de nek om?“, zegt Wim. Hij vertelt het in de kantine, die wel wat weg heeft van een rommelige woonkamer. Er staan twee banken, op eentje ervan ligt een hondje. Aan de muur worden de edele delen van sensuele vrouwen op posters bedekt met bont. Zelf dragen ze het ook, zegt Wim. „Daar schamen we ons niet voor.”

Ze zijn trots op hun product. In de hoek van het kantoor van het bedrijf in Vriezenveen staat een prijzenkast, gevuld met bekertjes van pelzeshows. Een eerbetoon aan de fraaie pelskleuren Silverblue en Mahogany van de Meijers, die beter zijn. Hij wijst op de certificaten die naast de posters aan de muur hangen. Stuk voor stuk keurmerken die laten zien dat het bedrijf aan alle eisen voldoet. En met dezelfde trots leidt hij met zijn zoons het bezoek rond over het terrein.

Ze laten de sheds zien waarin de nertsenkooien staan. Er hangt een weeïge vleesgeur, afkomstig van de roze hoopjes slachtafval dat de diertjes eten. De Meijers zijn eraan gewend, ze ruiken het nauwelijks. Ze wijzen op de damwandmuren rondom de farm, waarboven prikkeldraad is gespannen. Dat het een grimmig karakter geeft aan het complex, dat deert ze niet. Het moet de activisten buiten houden. „Je moet wat, hè”, zegt Meijer. „We willen ze hier niet hebben.” Partijen als Animal Rights en het Dierenbevrijdingsfront zijn fanatiek als het gaat om het bevrijden van dieren. Beter sterven in vrijheid dan in gevangenschap is hun motto.

Overval

Zo’n overval van activisten is de nachtmerrie van elke nertsenhouder. Als het gebeurt blijkt de verbondenheid in de sector, want collega’s schieten elkaar te hulp. Met handschoenen en vangnetten om de vrijgelaten dieren weer in hun kooien te krijgen. In Vriezenveen is het zover overigens nog nooit gekomen. „Het klinkt misschien krom, maar die activisten zijn juist de dierenbeulen”, vindt zoon Rik. Hij wijst erop dat de nertsen in het wild niet overleven. Eenmaal vrij worden ze overreden door auto’s of vallen ten prooi aan roofdieren.

Nee, ze hebben het niet zo op die activisten. In hun ogen heeft de Tweede Kamer te veel achter die ‘kleine groepen’ aan gelopen, die tegen de sector zijn. „We hebben niets illegaals gedaan, altijd netjes onze belasting betaald”, zegt Wim. „Maar we worden weggezet als criminelen”, vult Rik aan, terwijl hij met een stoffen handschoen een nerts uit haar kooi haalt. Voor de foto. Andere nertsen steken nieuwsgierig hun kop op om te zien wat er gebeurt. „Er is niet tegen te vechten.”

© Cees Elzenga

Oogsttijd

Op de grond in de shed zijn de bandensporen van het gaskarretje zichtbaar. Het is ‘oogsttijd’, zoals de Meijers dat noemen. De meeste levende nertsen zijn al weg. Alleen de teefjes waarmee volgend jaar weer wordt gepaard zijn nog over. Het in de gaskar stoppen van de dieren, wetende dat ze er niet meer levend uitkomen, is niet het leukste moment van het jaar. Vader en zoons geven het toe. Maar: nertsen zijn geen huisdieren. Het is business. „We hebben hier wel eens rondleidingen voor basisschoolkinderen”, zegt Wim. „Laten we ze in mei de pups zien. Dat vinden ze helemaal geweldig. ‘Maar het wordt een grote nerts’, leggen we dan uit. ‘Een roofdier dat bijt. Het wordt nooit je vriend’.”

De familie Meijer is fanatiek. Haar pelzen moeten de mooiste zijn, daar doet ze alles voor. Zonen Rik en Tim kregen het door hun enthousiaste vader met de paplepel ingegoten. Hij breidde het bedrijf van 500 fokteefjes uit naar 4200. De sheds, machines, de dieren, samen waren ze goed voor een waarde van 1,5 tot 2 miljoen euro. Met de nadruk op ‘waren’. „Nu is het nul komma nul”, zegt Wim. „Het kost me straks nog geld om te slopen. Mijn pensioen is weg, alles is weg.”

Na het voor hen zo desastreuze regeringsbesluit konden ze twee dingen doen: stoppen of doorgaan. Ze kozen voor het laatste, in de hoop op een paar goede jaren. Maar die kwamen er niet. De nertsprijs zakte, omdat de vraag naar bont afnam. Waar eerst 45 euro per pels werd betaald moeten fokkers nu al blij zijn met 20 tot 22 euro. Al drie jaar werken ze onder kostprij. Het kan zo niet verder, weten ze. Maar een goed alternatief zien ze niet.

© Cees Elzenga

Schulden

Van de 145 nertsenfokkers die er nu nog bestaan zijn er in 2019 waarschijnlijk niet meer dan honderd over, verwacht Wim Verhagen. Hij is voorzitter van de Nederlandse Federatie voor Edelpelsdierhouders (NFE) en ziet hoe het ene na het andere bedrijf eraan onderdoort gaat. „Ze zitten bijna allemaal in acute nood. De afbraak is begonnen.” Het bedrijf verkopen kan niet, als gevolg van de sterfhuiskonstructie. Alleen de grond heeft nog waarde. „De voorwaarden van de overheid zijn zo dat het in de praktijk onmogelijk is om om te schakelen.” Verhagen hoopt op een ‘doortastende minister’ (Carola Schouten, red.), die ‘toegeeft dat het fout is gegaan’ en alsnog met compensatie komt.

De Meijers hebben van alles overwogen. Het bedrijf omschakelen naar een kalverhouderij, emigreren en een farm kopen in het buitenland. Wat overwogen ze niet? Maar geen van de opties geeft ze, als het al financieel haalbaar is en ze er de vergunningen voor krijgen, de zekerheid die ze zoeken. Wim Meijer heeft op een blauwe maandag zelfs in de bouw gewerkt, zegt hij, hardop nadenkend over zijn eigen opties. „Maar dat trek ik nu niet meer. Moet ik me straks als ik 63 jaar ben nog laten omscholen? Ik vrees van wel. Hoe krijg ik anders geld? Mijn pensioen is weg, alles is weg. We worden niet gecompenseerd en blijven met schulden achter.” Het maakt hem boos. „Ik heb veertig jaar voor niets gewerkt!”

Zelfdodingen

Vanwege de zelfdodingen in de afgelopen tijd wordt op vergaderingen van de NFE benadrukt vooral ook te genieten van de positieve dingen in het leven, zoals kinderen en kleinkinderen. „Dat heb ik me goed in de oren geknoopt”, zegt Wim. Dat ze het als familie doen, dat is de kracht. „Bij andere bedrijven lopen werknemers nu weg, die zoeken ander werk”, zegt Rik. „Dat is ook logisch, want er is geen toekomst. Wij hebben elkaar.” Tegelijkertijd is het een wurggreep, erkent Wim. „Als één van ons drieën afhaakt, dan is het voor het bedrijf einde verhaal.”

Of het bedrijf 2024 haalt, vader en zoons Meijer hebben geen idee. De toekomst is ongewis. „Ik ben supertrots op wat we bereikt hebben”, besluit Wim Meijer. „Maar ik ben verdrietig om wat het einde wordt.”

De nerts en het nerts-proces

De nerts is familie van de otter en de hermelijn en behoort tot de groep van de marterachtigen. Een volwassen mannetjesnerts is zo'n 40 centimeter lang. Zijn staart voegt daar nog eens 20 centimeter aan toe. Hij weegt iets meer dan een kilo. Vrouwtjesnertsen zijn wat kleiner, zij meten van kop tot staart zo'n 50 centimeter en wegen rond de 600 gram.

Een nerts blijft zeven maanden op het bedrijf. In maart wordt er gepaard en eind april, begin mei komen de pups. Met acht weken worden ze gespeend. Een tot twee reuen blijven bij de moeder, de rest wordt opgesplitst. „Dan zetten we de hele farm vol”, zegt Wim Meijer.

In de kooitjes van 85 centimeter lang, 30 centimeter breed en 45 centimeter hoog, met daaraan een nachtverblijf, zitten gemiddeld drie nertsen. Vier is maximaal. In september zijn de dieren volwassen, in oktober begint de verharing, een maand later zijn ze 'rijp', zoals Wim Meijer dat noemt. „Dan hebben ze de wintervacht en is het oogsttijd.”

De nertsen worden door medewerkers uit hun kooi gehaald en door een valluik in een verrijdbare kist gestopt, waarin ze vergast worden met zuivere koolmonoxide, een methode die met de overheid ontwikkeld is. „Na tien tellen voelen ze niets meer.” Het dode dier gaat in een trommel, waarin hij wordt schoongemaakt met zaagsel. Daarna wordt de nerts gekoeld en gepelsd, in een speciale machine die de huid ontdoet van het lichaam. De pels wordt daarna opnieuw met zaagsel schoongemaakt en door medewerkers in een andere ruimte strakgetrokken op speciale staanders.

Tot de huiden worden opgehaald, staan ze in een speciale droogkamer. Het vlees mag niet worden gebruikt en gaat naar het bedrijf Rendac, waar het verbrand wordt. De vetten zijn wel bruikbaar als grondstof voor geneesmiddelen en schoonheidsproducten.

Alles gebeurt op het bedrijf zelf. „De vellen die hier weggaan hebben we zelf helemaal klaargemaakt. Als we fouten maken, dan hebben we het zelf gedaan.” De meeste pelsen gaan naar het buitenland. China, Korea, Griekenland en Turkije zijn belangrijke afnemers.

Wet

‘Ethische en maatschappelijke weerstand tegen bontproductie’ leidde ertoe dat in 2013 de Wet verbod pelsdierhouderij werd aangenomen. De Nederlandse Federatie van Edelpelsdierhouders ging daartegen in verweer. In eerste instantie kreeg de NFE gelijk van de rechter. De wet werd opgeschort, omdat de pelsdierhouders ‘ernstig financieel benadeeld’

werden. Het Hof oordeelde echter anders, de Hoge Raad ging daarin mee. De sector zou voldoende tijd hebben om gemaakte investeringen terug te verdienen. Ook bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens haalde de NFE bakzeil.

Nertsenfokker Wim Meijer en zijn zoons Rik (blond haar) en Tim (donker haar) uit Vriezenveen © Cees Elzenga / hetoog.nl

© Cees Elzenga

© Cees Elzenga

© Cees Elzenga

